

УДК 159.923.2

ОЛЕНА ШТЕПА

м. Львів

o_shtepa@lnu.edu.ua

ТРЕНДИ РЕСУРСНОГО ДИСКУРСУ ОСОБИСТІСНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ

Особистісне самоздійснення розглянуто як внутрішню форму самоздійснення людини, яке являє собою розкриття сутності людини в екзистенціальній формі. Головним процесом особистісного самоздійснення визнано саморозвиток, а актуалізованість ресурсів є його визначальною характеристикою. Висвітлено такі тренди ресурсного дискурсу особистісного самоздійснення: ресурси виявляються за зміни рівноваги між внутрішнім і зовнішнім світом людини, ресурси виявляються у співвідношенні до внутрішньої суб'єктивної реальності, ресурси виявляються у співвідношенні до формулювання життєвих завдань, наявні у людини ресурси виявляються у зв'язку з її самозмінами. У кожному з окреслених трендів головним драйвером виведено ресурси і простежено нюанси їх впливу на процеси особистісного самоздійснення.

Ключові слова: особистісне самоздійснення, сутність, особистість, життєві завдання, самозміни, дискурс.

Протягом останнього десятиліття концепт «самоздійснення» набув статусу метарівня у поясненні психологічних феноменів, що характеризують перехід можливостей у дійсність. Методологічною підставою для визначування сутності самоздійснення стала поява парадигми неklasичної психології, у якій стверджується, що людина здатна не лише відображувати дійсність, а й породжувати її [7, 207].

Нашу увагу привернуло те, що самоздійснення означають як розкриття сутності людини в екзистенціальній формі, а визначальною для самоздійснення вказано його внутрішню форму, у якій прочитуються ознаки його особистісного модусу. Відтак, проблематизація самоздійснення чиниться в онтологічно-персонологічному ракурсі, оскільки акцентується на сумірності сутності та особистості людини у процесі переведення її можливостей у дійсність, йдеться про невизначену почерговість сутності і форми віднадходження людиною себе, акцентовано особливості ставлення особистості до інших у зв'язку з її самозмінами, а також проглядає питання ресурсної зумовленості особистісного самоздійснення.

На наш погляд, означені проблеми можливо розв'язати, якщо докладніше розкрити зміст особистісного самоздійснення. На основі даних про те, що актуалізованість ресурсів

є ознакою суб'єкта саморозвитку та його здатності до саморегуляції [3, 110], а саморозвиток і саморегуляція є фундаментальними властивостями особистості [6, 11], ми вирішили за доцільне проаналізувати суть особистісного самоздійснення у ресурсному аспекті.

Самоздійснення трактують як «переведення можливостей людини у дійсність» (А. Джебвірс за О. Кокун [2, 5]), як «шлях такого проходження життя, у результаті якого людина «приходить до себе» і реалізує себе» (М. Мамардашвілі за О. Кокун [2, 5]), творчість і форма екзистенційного розкриття людини (М. Шугуров за Є. Селезньова [9, 23]), одночасно процес і результат руху людини до власних сутнісних начал [9, 12]. Самоздійснення означають, як сутнісну характеристику людини [4, С.8], яка виступає суб'єктом власного життєвого шляху [1, 206]. Самоздійснення прочитують як форму дії, зверненої людиною на саму себе: «самоздійснюватися – означає бути, реалізовувати новий вимір буття, віднадходити себе, це безупинний відрив від самої себе, випинання назовні, «вихід поза себе», «буття-попереду-самого-себе», вибір і проектування себе для власних можливостей» [4, 185].

На тепер виокремлюють такі модуси самоздійснення, як життєве, професійне, особистісне. Зокрема, життєве самоздійснення означають як тенденцію переведення власних

можливостей у дійсність у різних життєвих сферах, що відбувається за відповідності середовища можливостям людини (В. Ключко за О. Кокун [2, 5]). Професійне самоздійснення характеризують як «розкриття особистісного потенціалу фахівця <...>» [2, 4]. Особистісне самоздійснення О. Кокун визначає як «свідомий саморозвиток людини, в процесі якого розкриваються її потенційні можливості у різних життєвих сферах, результатом чого є постійне досягнення особистісно та соціально значущих ефектів, формування власного «простору життя» [2, 3].

Виокремлюють зовнішню і внутрішню форми самоздійснення. С. Панченко зауважено, що самоздійснення чиниться і у напрямі втілення людиною власного потенціалу, саморозвитку, і у спрямуванні себе до служіння іншим [8, 618]. На погляд О. Кокуна, зовнішня форма означає досягнення самоцільно значущих ефектів, а внутрішня розкривається у самовдосконаленні людини у різних життєвих аспектах. Причому внутрішня форма є визначальною для можливостей самоздійснення [1, 3].

Метою статті є презентування результатів дискурс-аналізу особистісного самоздійснення у ресурсному аспекті. Завданням є виявлення функціонального значення психологічних ресурсів у процесі особистісного самоздійснення.

З метою з'ясувати ймовірність ресурсної зумовленості особистісного самоздійснення було застосовано дискурс-аналіз. У застосуванні дискурс-аналізу щодо особистісного самоздійснення сторонами дискурсу визначено неklasичну психологію особистості, як стан науки як когнітивної системи, та постмодерну психологію особистості, що презентує стан культури. Авторська позиція щодо вказаного дискурсу містить переконання у зумовленості особливостей особистісного самоздійснення психологічними ресурсами людини. Агональність дискурсу задана контекстом особистісного самоздійснення, яким може бути як особистість, так соціокультурне довкілля. Риторика дискурс-аналізу особистісного самоздійснення побудовано на аргументах, звернутих до логосу щодо ресурсної зумовленості особливостей особистісного са-

моздійснення. Інформаційними ресурсами, джерелами дискурсу стали дані неklasичної та постмодерної психології щодо ролі ресурсів у здійсненості особистості.

Зокрема, головними положеннями неklasичної психології, які було взято до уваги за дискурс-аналізу, були такі: характеристика особистості як самодетермінованого суб'єкта, творця культури та водночас її респондента, автора, оповідача і дослідника власного життя, фундаментального психологічного контексту будь-якого розуміння; дефініцію змісту психологічної реальності особистості через основоположний феномен Я та нерозривно пов'язану із ним мотиваційну спрямованість; констатування саморозвитку та саморегуляції як фундаментальних якостей особистості та виведення актуалізованості ресурсів як характеристики суб'єкта саморозвитку і саморегуляції; виведення досвіду як форми існування особистості; ідея неототожнення сутності і особистості людини; обґрунтування зумовленості сутності способом її становлення; характеристика відчаю та провини як відчуттів, що свідчать про нерішучість особистості бути самою собою; позиціонування ресурсів як елементів досвіду людини результату; дані щодо супроводження «опрацювання» екзистенціального досвіду напругою ресурсів; ідея щодо механізму особистісного саморозвитку – самозміни, яка спрямована на усунення суперечностей між внутрішньою суб'єктивною реальністю, життєвими задачами та ресурсами, які є у розпорядженні в людини; обґрунтування вияву ресурсів за постановки людиною особистісних завдань саморозвитку; характеристика совісті як умови самоздійснення та індикатору істинності потенційних смислів, що їх готова реалізувати людина; визначення внутрішнього діалогу як форми контакту людини з совістю; дані щодо «позазнаходжуваності» (самодистанціювання) і «домінанти на Іншому» (інтересу) як критеріїв конструктивного внутрішнього діалогу; ідея щодо індивідуальності як здатності втілювати загальнолюдські цінності стилем власного життя [10, 200–202].

Головними тезами постмодерної психології, що було задіяно у дискурс-аналізі, були такі: виведення контекстом діалогічного

дискурсу культури, у якій особистість оновлює власний психологічний простір; концептуалізація особистості як «рефлексивного проекту», якому не властиві цілісність, стабільність, самодостатність, оскільки він є процесуальним, колажним, ризомним; ідея вияву авторства особистості як фіксації власної присутності; свідчення щодо життєвих завдань способів реалізації самоздійснення особистості, суб'єктивно спроектований трек до певної події майбутнього, персоналістичний хронотоп, що визначає продуктивність самоздійснення та напрям саморозвитку особи; характеристику ресурсності як однієї з важливих ознак сформованого завдання; дані щодо вияву ресурсів у зв'язку із оцінкою людиною власних можливостей у відповідь на виклики контексту та позначення втрати ресурсів за кризу; дані щодо недовіри кризової особистості до метанаративу [10, 200–202].

На основі даних наукових джерел щодо ресурсного аспекту особистісного самоздійснення, нами висвітлено такі тренди ресурсного дискурсу особистісного самоздійснення.

1. Ресурси виявляються за зміни рівноваги між внутрішнім і зовнішнім світом людини.

Якщо контекстом буття є особистість, то вона надає певним життєвим ситуаціям статусу події, що символізує про злам її звичного сприймання життя і себе. Виявлена невідповідність стосується розбіжності сутності людини та її онтологічної реальності, екзистенції, що окреслюється як екзистенціальна проблема, виклик. Ймовірно, досягнення таємниці власної сутності людиною інтерпретує саме як екзистенціальний досвід, а мить дива – збігу сутності й екзистенції – супроводжується значною напругою ресурсів. Нестача ресурсів як енергії перетворень сприймається людиною як страждання. Відмова особистості від можливості ставати собою справжньою переживається нею як відчуття провини, відчаю, самотності, задрощів до інших; а прийняття виклику – як чуття власної здійсненності. Досвід розв'язання екзистенціальної проблеми стає джерелом самозміни через формулювання певної життєвої задачі, а також основою для зіставлення наявних власних внутрішніх можливостей та вибору напрямку взаємодії з зовнішнім світом. Останнє харак-

теризують через процеси персоніфікації і персоналізації. Відтак, ресурси позначають як елементи досвіду за допомогою яких можна перейти з актуального стану до бажаного результату. Саме наявність ресурсів уможливує якісні зміни особистості, яка стає більшою мірою самою собою, а також характеризує відновлення динамічної рівноваги між наявними у людини внутрішніми можливостями та обраним нею напрямом взаємодії з іншими. Тому ресурси можна охарактеризувати як певні опертя, що локалізуються у внутрішньому світі людини.

Якщо контекст буття є соціокультурним, то особистість зазнає враження від певної яскравої події, значущість якої прочитується з контексту. Суб'єктивна проекція людиною власного життєвого руху у бік такої обрієвої події означуватиметься як життєве завдання, що сформовано у тренді автентичності і тому зумовлено мірою зорієнтованості особистості як у власному світі, так і у зовнішньому світі. Для визначення людиною власних можливостей щодо викликів контексту вона здійснює кількісну оцінку власних можливостей інтерпретації наявної ситуації. Наявність ресурсів загрожує невчасним та неадекватним самопрогнозуванням людиною власного статусу значущості. Наслідком невинуватності самопідтвердження стає криза, як вияв незмінності світогляду людини. Тому ресурси можна схарактеризувати як засоби реінтерпретування особистістю власної життєвої zaangażованості, які вона орендує у соціокультурному дискурсі.

2. Ресурси виявляються у співвідношенні до внутрішньої суб'єктивної реальності.

Якщо контекстом буття є особистість, то ресурси сумірні з таким виявом психологічної реальності людини, як її Я та мотиваційна спрямованість. Тоді самоздійснення як розквіт із середини доцільно пов'язати із розкриттям людиною власної сутності, а, відтак, її направленістю до істини. Індикатором спрямування особи в істинному напрямі визначається совість, яка водночас є мірою збігу сутності людини та екзистенції. Доцільно зауважити, що йтиметься про совість гуманістичну, а формою контакту із совістю є внутрішній діалог. Отож, ресурси унаслідок виявляються,

актуалізуються в особистості, яка характеризується екзистенціальною спрямованістю. Оскільки формою існування особистості є досвід, доцільно припустити певні особливості ресурсів дискурсу, що провадиться через внутрішній діалог. Важливо, що у зв'язку з власним особистісним досвідом людина може мати позиції дослідника, оповідача, коментатора і, власне, автора. Відтак, актуалізованість ресурсів внутрішнього діалогу дає особистості змогу обирати власну життєву позицію, що зумовлено як її можливістю мати свободу, так і здатністю брати на себе відповідальність.

Якщо контекст буття є соціокультурним, то ресурси, ймовірно, виявляються у дійсності, що її конструє особа у діалозі з іншими. Психологічний простір такої особистості характеризується релятивністю, еkleктичністю, поляризованістю між друзями і недругами. Самоздійснення, самоконструювання відбувається через реінтерпретування особою меж власного життя. Ризомна особистість проробляє реінтерпретацію відповідно до ситуації так, щоб відчувати задоволеність від власної задіяності. Ймовірно, чим краще особа орієнтується на очікування соціуму, тим діалогічнішими, сформованішими є життєві завдання, що вона їх реалізуватиме. У такій налаштованості проглядає авторитарний тип совісті. Власне показником сформованого життєвого завдання є його ресурсність. Відтак, у психологічному просторі соціокультурно заангажованої особистості ресурси виявлятимуться як можливості самоінтерпретування власного потенціалу самопідтвердження. Такі «ресурси плюральної інтерпретації», що вивільнюються задля доступу особистості до ризомності, «завжди-можливості», доцільно віднести до ресурсів дискурсу, який реалізується через зовнішній діалог людини з іншими. У такому діалозі особистість опиняється в якості оповідача, а визнання авторства уникає. Відтак, активація ресурсів лише зовнішнього діалогу пов'язана з прагненням особистості до свободи, не рамоканою відповідальністю.

3. Ресурси виявляються у співвідношенні до формулювання життєвих завдань.

Якщо контекстом життєвої ситуації постановки завдань є сама особистість, то йтиметься

про співвідношення ресурсів і завдань особистісного саморозвитку як завдань на смисл. Відтак, ресурси уможливають віднаходження смислу у певній життєвій ситуації та сприяють перетворенню проблеми на завдання. Здійсненність особистості визначається постановкою завдань, що є найбільш відповідними сутності людини. Тому такі завдання доцільно означувати як завдання особистісного саморозвитку, причому рівень їх складності наданий рефлексії у відповідності до Я-можливого людини. Результативність розв'язання завдань особистісного саморозвитку виявлятиметься у здатності людини дійти за умов невизначеності так, щоб не уникали життя, а реагувати на складні ситуації саморозвитком. Водночас, проблематизування людиною завдань до рівня суб'єктивно не вирішуваних доцільно пов'язати з її Я-ідеалізованим і неконструктивним рефлексуванням. Відтак, особистісне самоздійснення, у якому завдання формулюється відносно Я-ідеалізованого, не супроводжуватиметься прагненням людини саморозвитку.

Якщо контекст завдань є соціокультурним, то ведеться про ресурсність як характеристику сформованого життєвого завдання, причому виразність особистості у його формулюванні не є очевидною. Міра самоздійснення визначається на перетині життєвих завдань і життєвих шансів. Ймовірно, можливості цього перетину інтерпретуються особистістю, а за нестачі ресурсів інтерпретації особа зазнає кризи. Відтак, доступність інтерпретаційних ресурсів зумовлює успішність розв'язання життєвого завдання, що виявляється у набутті особистої автономії, перебування у самотності, гра стилями;

4. Наявні у людини ресурси виявляються у зв'язку з її самозмінами.

Якщо саме особистість є контекстом розуміння життєвої ситуації та культурного дискурсу, то у самозмінах, спрямованих на усунення розбіжностей між внутрішньою суб'єктивною реальністю, життєвими завданнями і наявними у людини ресурсами, функцію останніх можна схарактеризувати як буферну, компенсаторну або перетворювальну. Ймовірно, певна функція ресурсів розкриватиметься залежно від вибору людини бути

більшою мірою самою собою, а саме: уникнути такої нагоди, зробити вибір раціональний або етичний. Водночас саме етичний вибір є провідником гуманістичної совісті, що резонує на зв'язок сутності та індивідуальності людини. Своєю чергою, саме вибудовування індивідуальності розкривається у життєвій стратегії особистості та її екзистенціальній спрямованості. Відтак, ресурсами самозміни, за якої відбудеться якісно нове позитивне перетворення особистості, що виявлятиметься як її індивідуальність, можна припустити особистісні можливості трансформування людиною себе відповідно до істини. Ймовірно, таке трансформування відбуватиметься у зв'язку з екзистенціальним досвідом людини.

Якщо контекстом буття особистості є соціокультурний дискурс, то у самозмінах, джерелами яких є новий досвід і творче вчинкування, ресурси матимуть функцію інтерпретаційну. Ймовірно, інтерпретації надаватиметься оцінка власних можливостей щодо викликів контексту. Таким чином, вибудовуватиметься індивідуальність як несхожість з іншими. Відтак, інтерпретативні ресурси являтимуть собою можливості, здатності особистості до витлумачення у заданому культурно контексті нового досвіду як інформації для самокорегування і відповідності контекстові. Ймовірно, такими ресурсами є образи, метафори з соціокультурних практик (міфів, тезаурусів, наративів), через які особистість самопрезентується у дискурсі. Доступ людини до інтерпретативних ресурсів зумовлений її залученістю до соціокультурного дискурсу та рівнем володіння соціокультурними практиками.

Аргументами на користь того, що аналіз реалізації особистістю власної можливості здійснитися, має чинитися саме у ресурсному аспекті, є такі: а) оскільки вибір людини бути собою неможливий поза інтенційністю, але сама особистість є контекстом життєвих ситуацій, можна зробити висновок про те, що рішення щодо самоздійснення є завжди доступним для людини; б) позаяк самоздійснення є формою екзистенціального розкриття особистості, то індикатором такого розквіту зсередини слід вважати екзистенціальну здійсненність, що характеризується процесом

ми самотрансценденції, самодистанціювання, свободи, відповідальності; в) дані про те, що саморозвиток і саморегуляція є фундаментальними властивостями особистості, формою існування якої є досвід, при цьому ресурси є елементами досвіду людини, а їх актуалізованість є ознакою суб'єкта саморозвитку та його здатності до саморегуляції, дають змогу стверджувати, що ресурси іманентні людині; г) на основі твердження про те, що спосіб буття зумовлює сутність людини, варто визнати обумовленість особистісного самоздійснення особливостями ходу його процесів.

Можна прослідкувати, що у дискурсі особистісного самоздійснення легітимізованим є саме контекст особистості, оскільки вибудовується відносно істини. Індикатором істинності контексту особистості є совість. Легітимізованість контексту особистості дає йому змогу реалізувати переваги у дискурсі особистісного самоздійснення над соціокультурним контекстом через такі можливості, як усвідомлюваність людиною розбіжностей між власною сутністю та особистістю; здатність провадити внутрішній діалог; доступність для особистості ресурсів інтерпретації.

Тлумачний репертуар ресурсного дискурсу особистісного самоздійснення складається навколо метафори ресурсів як внутрішніх можливостей вияву дива здійсненності особистості. Дискурс-аналіз висвітлив, що актуалізація ресурсів особистісного самоздійснення зумовлена гуманістичною совістю людини та її рефлексуванням щодо власного Я-можливого. Ефектом ресурсного дискурсу особистісного самоздійснення є висвітлення уможливлення людини як індивідуальності, яка здатна обирати способом самоутвердження як демонстрування власної першості щодо інших, так вияв причетності до інших. Значущим є те, що спосіб самоутвердження зумовлений здатністю людини задіювати, актуалізувати власні ресурси у режисурі внутрішнього діалогу.

Прослідковано, що ресурсний дискурс особистісного самоздійснення ініціюється самою людиною через виявлення нею здатності провадити не лише зовнішній, а й внутрішній діалог, модератором у якому є совість; прояв нею уміння апелювати до власних

ресурсів не лише, як до засобів реінтерпретації власної соціальної заангажованості, а й як до опертя, що дає їй змогу осягнення і інтерпретації власного екзистенціального досвіду; переживання особою власної індивідуальності меншою мірою, як підкреслення власної відмінності від інших, а значною мірою, як максимальної наближеності власної особистості й екзистенції. Саме ресурси являтимуть собою підстави такого інтерпретування людиною особистого значення екзистенціальної проблеми, за якого уможливується збіг її особистості й екзистенції і відбувається якісно нове позитивне перетворення особистості, що виявлятиметься як її індивідуальність. Відтак, ресурси можна охарактеризувати як опори інтерпретації людиною осягнення, отриманого нею у її екзистенціальному досвіді, необхідні для переведення потенцій власної сутності в особистісну форму та реалізації можливості здійснитися відносно істини. Головними функціями ресурсів щодо особистісного самоздійснення визначаються такі, як інтерпретативна, буферна, компенсаторна, перетворювальна.

Дискурс-аналіз висвітлив, що актуалізація ресурсів особистісного самоздійснення головно зумовлена гуманістичною совістю людини, а не авторитарною, а також рефлексуванням щодо Я-можливого, а не Я-ідеалізованого. Результати дискурс-аналізу дають змогу уточнено охарактеризувати особистісне самоздійснення, як ресурсно зумовлений процес рефлексивного розгортання людиною власної сутності в ході самозміни через інтерпретування контроверзів персоналізації та персоніфікації. Сформульовану дефініцію особистісного самоздійснення виведено на основі урахування необхідності збігу сутності та особистості людини для максимально ефективного переведення її можливостей у дійсність, зумовленості сутності людини способом її саморозвитку, а особистісного самоздійснення – актуалізованістю ре-

сурсів особи. Окреслені тренди ресурсного дискурсу особистісного самоздійснення висвітлюють можливості розв'язання проблем самоздійснення людини в екзистенціальному та аксіологічному напрямках. Тому перспективи досліджень можуть бути пов'язані з характеристикою життєвого самоздійснення як гармонійного співвідношення його особистісної і професійної форми.

Список використаних джерел

1. Большакова А. М. Психологічний аналіз феноменів самоздійснення особистості / А. Большакова // Молодий вчений. — 2015. — № 2 (17). — С. 206—209.
2. Кокурн О. М. Життєве та професійне самоздійснення як предмет дослідження сучасної психології / О. Кокурн // Практична психологія та соціальна робота. — 2013. — № 9. — С. 1—5.
3. Кузікова С. Б. Сутнісні модули самозмінювання у пробематизації психологічного розвитку: зарубіжна персоніологія / С. Кузікова // Психологія і особистість. — 2016. — № 2 (10). — С. 128—137.
4. Леонтьев Д. Вызов неопределенности как центральная проблема психологии личности / Д. Леонтьев // Психологические исследования. — 2015. — Т. 8. — № 40. — Режим доступу: <http://psystudy.ru/index.php/num/2015v8n40/1110-leontiev40.html>.
5. Логинова И. О. Жизненное самоосуществление человека как предмет психологического познания / И. Логинова // Известия ВГПУ. — 2009. — № 6. — С. 184—187.
6. Максименко С. Д. Поняття особистості у психології / С. Максименко // Психологія і особистість. — 2016. — № 1 (9). — С. 11—17.
7. Морозова Е. Психологические механизмы становления зрелости личности у подрастающего поколения средствами образовательной среды / Е. Морозова // Электронный журнал «Психологическая наука и образование». — 2011. — № 3. — Режим доступу: www.psyedu.ru.
8. Пазекова Г. Феноменология психологической гармонии личности / Г. Пазекова, Е. Пазеков // Фундаментальные исследования. Психологические науки. — 2015. — № 2. — С. 3399—3403.
9. Селезнева Е. В. Грани самоосуществления: от самоотношения к самореализации : монография / Е. В. Селезнева. — М.-Берлин : Директ-Медиа, 2015. — 404 с.
10. Штепа О. С. Дефініція особистісного самоздійснення на теренах неklasичної і постмодерної психології / О. Штепа // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». — Вип. 37 (3), Том II (22): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». — К. : Гнозис, 2017. — С. 198—206.

OLENA SHTEPA
Lviv

THE TRENDS OF THE RESOURCE DISCOURSE OF THE PERSONALITY SELF-FULFILLMENT

The following trends of the resource discourse of personal self-fulfillment are highlighted: resources are manifested in changes in the balance between the internal and external world of an individual, resources

are manifested in relation to the internal subjective reality, resources are manifested in relation to the formulation of life's tasks, and available human resources are manifested in connection with self-changes. Resources are described as the basis for interpreting a person's comprehension, obtained in its existential experience, necessary for the transfer of the potentials of his/her own essence into a personal form and the fulfillment of the possibility to be realized in relation to the truth. It is suggested that the actualization of the resources of personal self-fulfillment is conditioned by the humanistic conscience of an individual and also by the reflection on I-possible.

Key words: self-fulfillment, essence, personality, task of life, self-modification, discourse.

ЕЛЕНА ШТЕПА

г. Львов

ТРЕНДЫ РЕСУРСНОГО ДИСКУРСА ЛИЧНОСТНОГО САМОСУЩЕСТВЛЕНИЯ

Личностное самоосуществление рассмотрено как внутренняя форма самоосуществления человека, являющееся раскрытием сущности личности в экзистенциальной форме. Проанализированы такие тренды ресурсного дискурса личностного самоосуществления: ресурсы проявляются при смене равновесия между внутренним и внешним миром человека, ресурсы обнаруживаются в соотношении к внутренней субъективной реальности, ресурсы выражаются относительно формулирования жизненных заданий, имеющиеся у человека ресурсы проявляются в связи с самоизменениями. В каждом из охарактеризованных трендов главным драйвером показаны ресурсы и рассмотрены нюансы их влияния на процессы личностного самоосуществления.

Ключевые слова: личностное самоосуществление, сущность, личность, жизненные задачи, самоизменения, дискурс.

Стаття надійшла до редколегії 03.11.2017

УДК 159.91:359.08

МАРІЯ ЯЦЮК

м. Вінниця

valerkovna@ukr.net

ВПЛИВ БОЙОВОГО СТРЕСУ НА ПСИХОЕМОЦІЙНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

У статті аналізуються психоемоційні та особистісні зміни військовослужбовців після повернення із зони збройного конфлікту. Викладені і проаналізовані результати емпіричного дослідження доводять деструктивний вплив бойового стресу військових на формування комплексу симптомів підвищеної збудливості та уникання. Їх розвиток обумовлений фіксацією військового на надмірній інтенсивності травматичної події, досвіді реальної загрози життю, фрустрації світоглядних цінностей.

Ключові слова: бойовий стрес, травма, посттравматичний стресовий синдром.

Як показує світовий досвід, після локальних воєн, що відбувалися протягом останніх десятиліть, навіть після завершення воєнного конфлікту проблема посттравматичних стресових розладів, психологічна реабілітація ветеранів, адаптація вимушених переселенців залишаються актуальними протягом багатьох років. Особливість ситуації в Україні в тому, що так звана гібридна війна, що відбувається, має непрогнозований у часі перебіг, а потужна сучасна психологічна зброя може

призводити до масового негативного впливу на психічний стан цивільного населення.

Проблема вивчення, діагностики та корекції негативних психологічних наслідків, що виникають в результаті впливу стресогенних факторів, джерелами яких є різні травмуючі події (аварії, катастрофи, військові дії, насильство), відноситься до числа найбільш актуальних. Бойові дії на сході країни впливають на формування бойових психічних травм у військових, які в свою чергу можуть призводити